

Міністерство освіти і наук і України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

**Теорія і методика виховання художньо-
обдарованої особистості у закладах
мистецької освіти**

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

Частина II

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical
Conference

«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the
institutions of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)

Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 6 від 05.11.2019

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019 року) , ч. II / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 268 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

Вікторія Луганська

СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО КОНКУРСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА 123

Світлана Калініна, Лінь Ваньї

ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 129

Ангеліна Корнієнко

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАКСЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ 134

Ганна Фунерова

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 140

Л.В. Беземчук, Наталія Наконечна

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ВНЗ 144

А.В. Соколова, Цай Ін'їн

АРХТЕКТОНІКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ДИСКУРСУ 148

Ганна Ткаченко

ЗНАЧЕННЯ РЕПЕРТУАРУ ДЛЯ СЦЕНІЧНОГО ВТІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ 156

Віра Устименко, Надія Устименко

СТИМУЛЮВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ..... 162

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

УДК 7.0714: 78

А.В.Соколова

доктор пед. наук, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової підготовки вчителя

Цай Іньін

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, факультет мистецтв, 61 мк група

АРХТЕКТОНІКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ДИСКУРСУ

У статті викладено результати теоретичного аналізу поняття готовності в різних галузях наукового знання. Розглянуто компоненти в структурі музично-педагогічної діяльності. Запропоновано власне трактування поняття готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до музично-педагогічної діяльності.

Ключові слова: *готовність, діяльність, компоненти структури музично-педагогічної діяльності, готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до музично-педагогічної діяльності.*

The article presents the results of theoretical analysis of the concept of readiness in various fields of scientific knowledge. The components in the structure of music-pedagogical activity are considered. The author's own interpretation of the concept of readiness of future teachers of music art for musical-pedagogical activity is offered.

Keywords: *readiness, activity, components readiness structure, readiness of future teachers of music art for musical-pedagogical activity*

Постановка проблеми. Питання професійної підготовки фахівців є насущним для будь-якої країни. Особливо гостро воно постало перед молододу незалежною українською державою. Вхідження України в європейський освітній простір, зміни життєдіяльності українського суспільства в загальному контексті європейської та світової інтеграції вимагають і від вітчизняної

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

системи освіти суттєвих змін. У державно-освітніх документах «Про середню освіту» (2019), «Про вищу освіту» (2014), Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI ст.») (1993), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (2013) наголошується на підвищенні якості освіти, піднесенні рівня професійної підготовки спеціалістів, їх конкурентоспроможності.

Однак, сучасні тенденції свідчать, що не всі випускники ЗВО, маючи високий рівень фахових компетентностей, будучи успішними студентами і такими, що вільно володіють предметом, готові до педагогічної діяльності. Отже, актуалізується проблема дослідження готовності до педагогічної діяльності.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Поняття «готовність» розглядається з позиції різних галузей наукового знання. Як особливий стан організму людини його досліджували видатні фізіологи Б. Ананьєв, Ф. Гоноболін, О. Ухтомський та ін.

Особливе місце належить психологічним розвідкам М. Котика, М. Левітова, В. Москалець, В. М'ясіщева, Д. Узнадзе та інших, визначенню компонентів психологічної готовності до діяльності М. Дьяченка, Л. Кандибовича та інших.

Серед багатоаспектних напрямів розуміння сутності окресленої проблематики у сучасних педагогічних дослідженнях можна виокремити наступні: розгляд готовності до інноваційної діяльності в системі освіти (Л. Даниленко, Н. Єсіна, В. Урусський та інші); визначення структурних компонентів готовності до діяльності майбутніх вчителів інформатики (Л. Брескіна, Н. Мазур, Н. Морзе та інші), формування готовності до певної педагогічної діяльності (Л. Григоренко, Л. Кадченко, Г. Ржевський, Н. Ручинська та інші), пошук шляхів оптимізації процесу формування готовності до різних аспектів педагогічної діяльності (Л. Кондрашова, О. Мешко, О. Столяренко та інші).

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

Мета статті. Спираючись на аналіз наукових розробок сучасних психолого-педагогічних досліджень, з'ясувати сутність поняття готовність до музично-педагогічної діяльності майбутнього викладача музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу і результати дослідження. Розгляд означеної проблеми стає можливим не тільки з огляду на визначення дефініції «готовність», але з урахуванням професіографічного підходу в системі підготовки вчителів музичного мистецтва.

У «Психологічному словнику» О. Сергеєнкової, В. Синявського (2007) «готовність» визначається як активно-дійовий стан особистості, її установка на певну поведінку, мобілізованість сил на виконання завдання, для якого необхідні знання, уміння, навички, наполегливість і рішучість у їх виконанні. Окреслюючи психологічні передумови виникнення готовності до виконання конкретної діяльності, науковці наголошують на визначенні особистістю послідовності дій і способів роботи, усвідомленні відповідальності, бажанні здобути успіх [13]. К. Платонов у «Психологічному словнику» (1983) тлумачить готовність як стан мобілізації всіх психофізіологічних систем людини, що забезпечують ефективне виконання певних дій.

Розглядаючи психологічну готовність до професійної діяльності у тій же площині, С. Кучеренко [6] акцентує увагу на наявності в особистості позитивного ставлення до цієї справи, мотивованого підвищення вимогливості до себе.

На думку вчених [3, 8, 13, 17, 18, 21], готовність – це цілеспрямований і складний прояв особистості, що має динамічну структуру. Складовими готовності особистості до професійної діяльності є наступні компоненти: мотиваційний (ставлення та інтерес до професії); орієнтаційний (уявлення про особливості і зміст професійної діяльності, її вимоги до особистості працівника); операційний (володіння способами і прийомами професійної діяльності, необхідними знаннями, уміннями та

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

навичками); вольовий (самоконтроль, саморегуляція, уміння керувати собою, уникнення перешкод, що відволікають, подолання сумнівів, боязкості); оціночний (самооцінка своєї професійної підготовки і її відповідності вимогам діяльності). В. Уруський виокремлює ще особистісний компонент (сукупність особистісних якостей, важливих для виконання професійної діяльності).

Готовність до професійної діяльності тлумачиться В. Биковим як інтегративна характеристика особистості, що розкривається в активному, вибірково-позитивному ставленні до діяльності, соціально-цінному професійному виборі та практичному включенні до виробничої діяльності, здатності активно та швидко адаптуватися до виробництва, досягати високих успіхів [2].

У змісті професійної готовності до педагогічної діяльності, як зазначають науковці [3, 4, 6, 18], поєднуються усвідомлення особистістю своєї ролі та соціальної відповідальності, установка на мобілізацію опрацьованих у вузі властивостей, бажання творчо виконувати професійні завдання.

К. Дурай-Новакова у структуру професійної готовності як цілісного явища включає такі компоненти: мотиваційний; орієнтаційно-пізнавально-оціночний; емоційно-вольовий; операційно дійовий; настановно-поведінковий. Удосконалення професійної готовності особистості, нині, актуалізується як мета та засіб соціально-економічного прогресу, духовного розвитку суспільства. Тому, перед вузівською педагогікою стоїть завдання пошуку дієвих форм її організації, методів і засобів навчання та виховання, які стануть тими засадами на яких формується педагог [4].

З огляду на діяльність вчителя музичного мистецтва, то як підкреслює Е.Абдулін, викладач повинен володіти достатньо розвинутим діалектичним стилем мислення, здатним до об'єктивного та всебічного її осмислення, до критичної оцінки й творчого перетворення в музично-педагогічній дійсності. Вона вирізняється нерозривним зв'язком між сприйманням музики та засвоєнням музичних знань, формуванням виконавських умінь і навичок [1].

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

Більш ґрунтовно досліджує музичну діяльність Р. Тельчарова визначаючи її передумовою, умовою, формою, показником вияву музичної культури людини [19]. Музична діяльність, на думку О. Ростовського, є специфічним видом художньої діяльності, що виявляється у сприйманні, творчості, виконавстві. Даним складовим відповідають три етапи існування музичного твору: створення, відтворення, слухання, бо саме через музичний твір людина пізнає дійсність, а також себе у цій дійсності [16].

Аналіз музично-педагогічної літератури свідчить, що до видів музичної діяльності науковці включають сприймання музики, виконавство, творчість, музично-освітню діяльність або критичні судження [4; 11, 12, 15; 16, 20].

Важливим при дослідженні проблеми музичної діяльності вчителя музичного мистецтва є з'ясування її структури та принципів. За Р. Тельчаровою, структура включає суб'єкт музичної діяльності, який має потреби, художню спрямованість, готовність до взаємодії з музичним мистецтвом, розвинуту мотиваційну сферу, музично-слухові та загально-естетичні здібності здатність до музичної активності; предмет музичної діяльності (різні вияви музичної дійсності та світ музики, що звучить); засоби музичної діяльності матеріального або духовно-практичного характеру; продукт музичної діяльності [19].

Згідно з думкою В. Орлова, діяльність вчителя мистецьких дисциплін складається з процесу втілення його ідей, націлених на забезпечення професійного досвіду власним внеском; динамічної системи взаємодії вчителя (викладача) з іншими суб'єктами (учнями, їхніми батьками, колегами по роботі), що спрямовується на задоволення потреб учнів, гармонійний розвиток їх культури, залучення до пізнання художньо-естетичного досвіду людства, оволодіння способами спілкування з мистецтвом, накопичення індивідуального досвіду такого спілкування [10].

Підґрунтям для наукового розв'язання проблеми має стати характеристика принципів музичного навчання. У тлумаченні поняття «принципи» спиратимемось на думку Г. Падалки, яка визначає дефініцію як

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

засадниче першоджерело, вихідні пункти теорії і практики, їх корінна основа, навколо якої синтезуються провідні поняття і закони мистецького навчання [12]. Треба відзначити, що погляди науковців у розгляді сутності принципів музично-педагогічної діяльності декілька вирізняються своїми особистими судженнями, однак узагальнюючи їх, можна виокремити наступні:

- цілісність і урізноманітнення усіх видів діяльності (Е. Абдулін, Г. Падалка, О. Ростовський, В. Черкасов та інші);
- єдність свідомої та активної діяльності (М. Фіцула, А. Хуторської, О. Щолокова та інші);
- єдність художнього і технічного, свідомого та інтуїтивного (Л. Масол)
- емоційність навчання (Я. Кушка, Н. Миропольська, Г. Падалка, О. Ростовський, та інші);
- творча свобода у всіх видах діяльності (Л. Масол, О. Отич, Т. Рейзенкінд,)
- захопленість викладачем своїм предметом (Я. Кушка).

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Вивчення ґрунтовних доробок науковців в різних галузях наукового знання дозволило визначити готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до музично-педагогічної діяльності як складну, динамічну структуру, яка інтегрує в собі усвідомлення власного світогляду, розвинуту мотиваційну сферу, музично-педагогічну освіченість, музично-творчу й комунікативну активність, прагнення до самопізнання та самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Абдуллин Э. Б. Теория и практика музыкального обучения в общеобразовательной школе. М.: Просвещение, 1983. 111 с.
2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: [монографія]. К.: Атіка, 2009. 684 с.

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

3. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психологические проблемы готовности к деятельности. М., 1976. 155 с.
4. Дурай-Новакова К. М. Формирования профессиональной готовности к педагогической деятельности. Автореферат дисс. ... докт. пед. наук. М., 1983. 41 с.
5. Краткий словарь системы психологических понятий / Под ред. К.К.Платонова. М.: Высшая школа, 1984. 74 с.
6. Кучеренко С.М. Оценка психологической готовности студентов к профессиональной деятельности как одно из направлений повышения качества подготовки специалистов / Вісник Харківського університету, № 403, Серія психологія, Харків: ХДУ, 1998. С. 107–111.
7. Кушка Я. С. Методика музичного виховання дітей: навчально-методичний посібник для студентів вищих музичних навчальних закладів 1–2 рівнів акредитації. Вінниця: ТІРАС, 2003. 224 с.
8. Левитов, Н.Д. О психических состояниях человека. М.: Просвещение, 1967. 343 с.
9. Методика навчання мистецтва у початковій школі : посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. Х. : Веста; “Ранок”, 2006. 256 с.
10. Орлов В. Ф. Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін: монографія. К.: Наукова думка, 2003. 276 с.
11. Отич О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання : теоретичний і методичний аспекти : монографія. Чернівці : Зелена Буковина, 2009. 752 с
12. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К. : Освіта України, 2008. 274 с.
13. Психологічний словник / Авт.-уклад. В.В.Синявський, О.П.Сергеєнкова / За ред. Н.А. Побірченко [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

14. Рейзенкінд Т. Дидактичні основи професійної підготовки вчителя музики в педуніверситеті. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2006. 640 с
15. Ржевський Г. Психологічна готовність магістра до педагогічної діяльності // Вісник КНТЕУ, 2012. № 4. С.73-89.
16. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти: навч.-метод. посібник. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2011. 640 с.
17. Руденок А. І. Форми та методи формування готовності майбутніх психологів до запобігання та подолання сімейних конфліктів // Вісник Національного університету оборони України. Зб-к наук. праць. К.: НУОУ, 3 (40) /2014. С305-310
18. Самойленко О. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів математики до професійної діяльності // Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. Вип. 7. ч. 1. С.87-93.
19. Тельчарова Р. А. Музыка и культура (личный подход). // Эстетика. 1986. № 11. 86 с.
20. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання: Навчальний посібник / Н. Миропольська, С. Ничкало, В. Рагозіна, Л. Хлебникова, В. Шахрай. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2006. 240 с
21. Уруський В. І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: [Методичний посібник]. Тернопіль : ТОКІШПО, 2005. 96 с
22. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. пос. для студ. вищих педагогічних закладів освіти. К.: Академія, 2000. 544 с.